

## KAITSTUD DOKTORITÖÖD

**21. novembril kaitses Anton Malmi Tartu Ülikoolis eesti ja üldkeeleteaduse erialal doktoritöö „The production of Estonian palatalization by Estonian and Russian speakers“ („Eesti ja vene emakeelega kõnelejate eesti keele palatalisatsiooni häälamine“).** Juhendajad olid kaasprofessor Pärtel Lippus (TÜ) ja vanemteadur Einar Meister (TTÜ), oponent Claire Nance (Lancasteri ülikool, Ühendkuningriik).

Sõnad koosnevad häälikutest ja sõnadel on tähendus, mis võib kergesti muutuda, kui teha väikeseid muudatusi nende hääldusviisis. Ühte sellist muudatust nimetatakse palatalisatsiooniks ehk peenenduseks. Selle käigus muutub kaashäälikute häälduskoht sarnaseks lähedal asuva täishäälikuga. Näiteks on palataliseerimise tulemusel eesti keeles hulk pealtnäha sarnaseid sõnapaare, nt *palk* (*palga*) ja *palk* (*palgi*) või *sulg* (*sulu*) ning *sulg* (*sule*). Doktoritöös otsiti vastust küsimustele: kas kaashääliku palataliseerimine hõlmab ainult konkreetset kaashäälikut või on see osa suuremast kõne planeerimise protsessist ja millised on peamised häälduslikud tunnused, mis eesti pala-

talisatsiooni kirjeldavad? Uuriti ka seda, kuidas Eestis sündinud ja siin elavad vene keelt emakeelena kõnelejad tulevad toime eesti palatalisatsiooniga. Töö lähtus hüpoteesist, et see on neile problemaatiline ja tekitab kõneaktsenti. Keele omandamise teooriad ütlevad, et aktsent tekib, kuna kõnelejate hääldust mõjutab nende emakeel. Seetõttu on teist keelt õppides tihti vaja oma hääldust õpitavale keelele vastavaks kohandada. Tulemustest selgus, et palatalisatsiooni planeeritakse juba sõna hääldama asudes, nii et keel on juba alguses palju kõrgemas asendis. Selle põhjus on seotud kõne ökonoomsuse printsiibiga. Kõneleja üritab kulutada vähem energiat ning väldib järske häälduslikke hüppeid, et kõne oleks sujuvam. Tööst selgus, et kõige suuremad muutused ilmsesid peamiselt konsonandile eelnevas täishäälikus, mitte palataliseeritud kaashäälikus endas. Andmetest oli ka näha, et kõneleja emakeelel on tema hääldusele tugev mõju ning see põhjustab aktsenti. Vene emakeelega kõnelejad, kes palataliseerisid eesti keele kaashäälikuid, ei hääldanud neid tihti nii nagu emakeelsed kõnelejad. Saadud doktoritöö tulemusi võib kasutada keeleõpetajatele ja keeleõppijatele suuniste andmiseks. (<http://dspace.ut.ee/handle/10062/87518>)